

najde své publikum. Lze jen doufat, že autoři zmíněných textů se dokáží zbavit řemeslných nedokonalostí a v dalších hrách potvrdí svůj status generace dramatiků, která má co říci a která si dokáže slyšení vynutit.



Iva Mikulová /

## Setkání 2011 Stretnutie

V měsíci květnu měli divadelní nadšenci možnost navštívit na trase Olomouc–Zlín–Brno tři nesoutěžní festivalové přehlídky. V letošním ročníku si organizátoři olomoucké Flory (13. 5. – 20. 5.) nestanovili žádný leitmotiv a široce (ne)vymezené kritérium „nejzajímavější a nejinspiračnější tuzemské tituly“<sup>1</sup> zahrnovalo v podstatě kteroukoli inscenaci. Naproti tomu festival Divadelní svět (27. 5. – 3. 6.), jenž začínal v těsné návaznosti za zlínským festivalem, byl věnován osobnosti Petera Brooka. V druhé tematické linii „Shakespeare a diverzita kultur“ se představily soubory z celého světa s inscenacemi her W. Shakespeara. Přestože dramatur-

gické vymezení všech tří festivalů od sebe dané přehlídky odlišovalo, našly se v tomto geografickém trojúhelníku společné mezníky inscenací, které se objevily na dvou či všech třech festivalech (např. *Korespondence V+W*, *Napichovači a lízači* nebo *Found and Lost*). Specifičnost zlínského divadelního festivalu Setkání 2011 Stretnutie (23. 5. – 27. 5.) oproti dalším květnovým divadelním festivalům spočívá již dlouhodobě v dramaturgickém zaměření na podporu původní dramatické a inscenační tvorby.

Zlínský festival si získal za 16 let své existence výlučnou pozici především díky uvádění inscenací slovenských divadel, s jejichž inscenační tvorbou se český divák nemá mnoho příležitostí setkat.<sup>2</sup> Tato výlučnost se stala častým argumentem při mnohých diskuzích v průběhu festivalu, během kterých se hovořilo o nutnosti zachovat festival i nadále. Konání letošního ročníku bylo totiž ohroženo z důvodu nedostatku finančních prostředků, v důsledku čehož byl hlavní program ochuzen o sedm inscenací a jeden hrací den. Divadlo získalo oproti minulým rokům nižší finanční podporu z Ministerstva kultury a zároveň nezískalo grant z Mezinárodního visegrádského fondu, který byl po několik let jedním z hlavních finančních zdrojů festivalu. Diváci tak nemohli zhlédnout například *Lulu*

1 Citováno z webových stránek Divadelní Flory, dostupné na [www.divadelniflora.cz](http://www.divadelniflora.cz).

2 Jinou kategorií jsou soutěžní studentské přehlídky Setkání/Encouter nebo Zlomvaz, jichž se účastní studenti českých a slovenských uměleckých škol.

z pražského Divadla Komedie, *Podzemné blues* (Městské divadlo Žilina) a *Dogville* z Národního divadla Praha. V minulých ročnících se počet představení v hlavním programu pohyboval kolem dvaceti (z čehož průměrně sedm bylo ze Slovenska), v letošním ročníku bylo nabídnuto třináct představení (devět českých a čtyři slovenská). Nakolik je možné reprezentativně ukázat příklady slovenské tvorby pouze na čtyřech inscenacích (situovaných navíc ve třech případech do komorních prostor scény Studia Z)<sup>3</sup>, je otázkou.

Zlínský festival přitom pro tvůrce nabízí ideální podmínky svou koncentrovaností do jednoho místa (všechna představení se odehrávají na třech scénách zlínského divadla a na nedaleké Malé scéně Zlín), organizačním zázemím poskytujícím ubytování pro studenty zdarma přímo v prostorách divadla a také umožňuje stravování přímo v divadle (Dílňa 9472). Větší část off-programu se odehrává na nádvoří divadla (pohádky pro děti a koncerty). Součástí vedlejšího programu bývají také každoročně debaty o současné dramatické tvorbě a kritice divadla. Jak konkrétně probíhal jeho šestnáctý ročník?

V organizaci letošního ročníku nastalo oproti dřívějším letům několik drobných změn. Kromě již výše uvedené vynucené redukce počtu představení festival neměl svůj podtitul,

jenž by se tematicky prolínal většinou vybraných inscenací. Tuto tradici zavedl v roce 2006 tehdejší umělecký šéf Dodo Gombár a podtitulem loňského ročníku bylo například téma „Hra-Nehra“. Změna proběhla také ve způsobu výběru představení. Dopusud se divadla přihlašovala se svými inscenacemi, z nichž následně vybírala dramaturgická rada festivalu. Letos proběhl před-výběr titulů prvně na straně zlínského divadla, kdy organizátoři<sup>4</sup> vytipovali inscenace a poté oslovili divadla. Výběr nebyl zcela náhodný, pro některé z vybraných titulů bylo společné téma češství (*Gottland*, *Neklan.cz*, *Korespondence V+W*), druhou vymezující oblastí bylo věkové zacílení dopoledních představení na skupinu diváků mezi jedenácti a patnácti lety. Patro-nem festivalu – a zároveň jeho mediální tváří – se stal pražský herec Jiří Langmajer, který se představil v titulní roli prvního představení festivalu, v inscenaci *Mefisto* z Divadla Langmajera byla na všech propagačních materiálech včetně plakátů, katalogu i festivalového zpravodaje. Tento tah byl jistě výhodný z komerčního hlediska, nicméně nikterak nekorespondoval s myšlenkou festivalu, ani s jeho dramaturgickým zaměřením. Poslední novinkou byl první ročník „před-setkání a pred-stretnutie“ stu-

4 Dramaturgie festivalu: ředitel divadla Petr Michálek, umělecký šéf Petr Veselý, dramaturgové Miroslav Ondra a Vladimír Fekar a tajemnice festivalu Vladimíra Dvořáková.

3 Kapacita hlediště ve Studiu Z je 164 míst, ve Velkém sále necelých 700.

dentů hereckých škol z České republiky a Slovenska, které se uskutečnilo o víkendů před začátkem festivalu. Studenti absolvovali několik workshopů, které vedli divadelní praktici od nás i ze Slovenska.<sup>5</sup>

První titul festivalu, *Mefisto* z Divadla pod Palmovkou, vzbuzoval zřejmě i vzhledem k představiteli titulní role větší očekávání, než která samotná inscenace naplnila. V nepříliš nápadité režii Mefistův potenciálně psychologicky gradující příběh stagnoval v příchodech a odchodech postav. Představitel hlavní role Jiří Langmajer byl režisérem Emilem Horváthem veden plytce líbivou cestou (nakrucování se v tangách), která snižovala vícevrstevnatost děje.

*Mefisto* byl v rámci večerního programu festivalu jakýmsi „předskokanem“ dvou titulů v režii Jana Mikuláška: úterního zahajovacího představení festivalu *Gottland* z Národního divadla moravskoslezského Ostrava a středeční *Korespondece V+W*. V případě *Gottlandu* se divácké ohlasy rozdělily téměř na přesnou polovinu na jedné straně vychvalující precizní formální výstavbu inscenace, druhá strana inscenaci pro chladný formalismus odmítala. Mikulášek inscenaci vystavěl na střídání jednotlivých příběhů ze Szczegielova románu, přičemž velký prostor dostává rovina s Lídou Baarovou (Gabriela Mikulková). Mikulášková obdivuhodná práce s kompozicí se projevila zejména v simultaneitě hro-

madných scén, kdy se střídají jednotlivé mizanscény téměř na principu výstavby symfonické skladby.

Druhá Mikulášková inscenace, kterou nastudoval v brněnské Redutě, se dočkala naprosto jednohlasného pozitivního ohlasu a pro mnohé představovala vrchol celého festivalu. Inscenace je postavena zejména na vizuální stránce, na segmentaci scény, na práci s metaforou, obrazy a symboly. V některých inscenačních principech (počáteční vyjždění a sjíždění opony či postupné násobení symbolů různé aj.) připomíná brněnská *Korespondence* ostravskou *Hedu Gablerovou* (úvodní zhasínání světla, postupné zvětšování akvária aj.). Efektivně působí počáteční promítání textu dopisu či celková barevná kompozice scény. Celkovou stylizovanost inscenace naplňují také Václav Vašák, Jiří Vyorašek a Gabriela Mikulková (zpomalené pohyby, karikaturní gesta, grotesknost).

Městské divadlo Zlín reprezentovala inscenace *Je třeba zabít Sekala* v režii uměleckého šéfa Petra Veselého. Silný naturalistický příběh Jiřího Křižana (dramatizace Martin Františák) však ztrácel na své syrovosti zejména kvůli slabé režijní stránce (dlouhé přechody mezi jednotlivými scénami, které znemožňují potřebnou dramatickou gradaci, lidové tance a popěvky jako vložky v ději, celkové pomalé tempo hry). Pochyby vyvstávaly také u funkčnosti monstrózní konstrukce zabírající prostor téměř celé scény (snad kvůli efektnímu nasvícení

5 Jmenovitě Miriam Kičiňová, Aleš Bergman, Zuzana Burianová, Václav Klemens a Jiří Fréhar.

některých scén?) a užití hudbě, která nikterak nekorespondovala s dějem. K lepším stránkám inscenace lze počítat hereckou složku (zejména představitelé hlavních rolí Radovan Král a Zdeněk Julina), přestože jejich závěrečný rozhovor u rampy nepůsobí kvůli výše uvedeným nedostatkům jako vyvrcholení sporů dvou proti sobě stojících nepřátel, nýbrž jako litování se dvou kamarádů, kteří to měli v životě těžké.

Oproti loňskému ročníku, který uzavírala pro zlínské publikum kontroverzní<sup>6</sup> inscenace Národního divadla *Spasení*<sup>7</sup>, byl *Kurz negativního myšlení* s Michalem Dlouhým v hlavní roli až příliš poklidným závěrem. Sarkastická rovina hry se ztrácela přehráváním některých herců, v důsledku čehož byla hra místy zjednodušena na modelovou konverzačku o tom, jak se lidé vyrovnávají/nev vyrovnávají s životem na vozíku.

Dopolední produkce byly zacíleny na dětského či dospívajícího diváka. Přístup k zobrazení dějin mohli diváci porovnat u liberecké inscenace *Neklan.cz aneb Ze starých pověstí českých* a brněnské inscenace *Staročeské báje a pověsti*. Zlínská herci sehráli pro děti *Čučudejské pohádky*, které jsou inspirované dvěma známými pohádkami. Mimo tuto tematickou rovinu dopoledních představení

stál *Projekt.Svadba* ze slovenské Staniční Žilina–Záriečie, v němž autoři variovali různými scénickými prostředky téma svatby.

Divadlo SKRAT Bratislava se svou inscenací *Napichovači a lízači* hostovalo jak na olomoucké Floře, tak na zlínském Stretnutie, přijeli také na zářijový festival Divadelná Nitra. Chlad a odcizení mezilidských vztahů symbolizuje jak bílá sterilní scéna (segmentace prostorů a projekce dotáček), tak elektronická hudba. Prázdnota v mezilidských vztazích je ukázána paralelně na několika dějových mikrosituacích postavených na absurditě a ironii.

Naprosto opačný pohled na mezilidské vztahy divákům nabídli tvůrci z Divadla Jána Palárika z Trnavy ve scénické kompozici *Tajomný pokoj vecí*, inspirované básněmi Milana Rúfuse. Zvolené inscenační postupy (např. opakování scény odchodu a příchodu muže do práce) se v konečném důsledku pohybovaly na hraně jednoduchosti (užití minimálních scénických prostředků, postavy andělů, připodobnění holčičky a panenky), které však na druhé straně působily až banálně a pateticky.

Na Malé scéně nedaleko budovy Městské divadla Zlín letos účinkovaly dva soubory: brněnský Buranteatr s volnou variací na Molièrova *Misanropa* a Slovenské národní divadlo Bratislava s hrou Mariuse von Mayenburga *Ksicht*. Brněnští pracují velmi dobře zejména s jednoduchou scénou složenou z polo-

6 Diváci opouštěli hromadně sál již v průběhu první poloviny představení.

7 Podle původního návrhu měla letošní ročník festivalu zakončovat inscenace *Dogville* z Národního divadla Praha.

průsvitných zrcadel, ve kterých se efektně odrážejí pokrytecké tváře zaměstnanců firmy, kteří jedou na horskou chatu za účelem team-buildingu. Jednoduchost a banalita se ovšem promítá také do textové stránky, jejíž redukce a úpravy komedii snižují na modelovou konverzačku, jejímž účelem je mnohdy pouze pobavení. V jistých ohledech nevyhází o nic lépe slovenský *Ksicht*, který v sobě sice skrývá témata kritiky pokrytectví založeného na přehnaném důrazu na vnější podobu člověka či stírání lidské individuality s úmyslem zalíbit se okolí, nicméně některé zvolené inscenační principy (nadsázka, parodie) vedou pouze k cílenému pobavení diváka bez hlubšího smyslu.

Off-program festivalu jako již každoročně zahrnoval koncerty (*Big band Holešov*, *Prázdné obaly* aj.; plánované vystoupení kapely *Vítrholc* se neuskutečnilo pro špatné počasí) a také výraznou linii pohádek pro děti: *Malá čarodějnice*, *O smutnom Kráľovi* a jiné. Zlínské divadlo představilo své dvě inscenace z komorních prostor Studia Z (*Komunismus*) a Dílny 9472 (*Souborné dílo Williama Shakespeara ve 120 minutách*). V rámci festivalu se uskutečnily také dvě diskuse: první na téma „Co je současná dramatika?“, ve které Martina Černá z Divadelního ústavu představila činnost Centra současné dramatiky, a druhá „Jak učit kritiku kritizovat?“, v níž se divadelní teoretikové i praktici bavili nad stavem současné psané kritiky a možnostmi její výuky.

Letošní ročník byl ochuzen téměř o třetinu svého obvyklého rozsahu, přesto jej navštívil téměř stejný počet diváků jako loni (zhruba 4800). Snad i toto číslo, kromě interních rozprav divadelních kritiků a tvůrců, je důkazem, že jeho existence má smysl. V příštím ročníku je potřeba zajistit dopředu dostatečné finanční zázemí, aby nepozbyl svou výhradní specifčnost v prezentaci slovenské tvorby a nezařadil se do stínu svých větších „bratrů“ Divadelní Flory a Divadelního světa.



## Markéta Polochová / Kdo je tady divák?

Následující řádky vznikají jako jakési post skriptum k pojednání o letošním Divadelním světě pro studentský SaD,<sup>1</sup> soustředěnému a priori na jeho dramaturgickou (zejména shakespeareovskou) rovinu se dvěma implicitními recenzemi. Vše ostatní – tedy celkový obraz, který si festivalový návštěvník z osmidenního maratona

1 Základy shakespearovské dramaturgie v Brně – dostupné na webové stránce: <http://www.svetadivadlo.cz/cz/s-sad-3-2011/polochova-zaklady>.